

Maatwerk voor de Tapuit

Op een windstille ochtend begin mei loopt boswachter Tim Zutt van Landschap Noord-Holland door de duinen bij Den Helder. Hij klimt een duintje op en speurt om zich heen. Even verderop lopen Frank Majoor van Sovon en de studenten Marlon en Malavika. Het dertiende onderzoeksjaar naar de Tapuit in de Noordduinen is in volle gang. Ze verzamelen gegevens die een belangrijke basis voor het beheer van het gebied vormen. Dat terreinbeheer wordt uitgekend om de bedreigde populatie Tapuiten te helpen.

We lopen van de noordkant van de duinen richting het zuiden, naar het Botgat. De tocht voert door de smalle duinstrook, waar valleitjes en stuifkuilen van zand worden omgeven door duinroos. Her en der is de paarse gloed van duinviooltjes te zien. Hier huist ongeveer een vijfde van de Nederlandse populatie Tapuiten. Sinds 2007 onderzoeken en beschermen Sovon en terreinbeheerder Landschap Noord-Holland de nesten op deze plek.

Kneepjes van het vak

Zutt doet voor het zesde jaar aan het onderzoek mee. 'Zo leer ik de kneepjes van het vak. Tegelijk ben ik in het gebied om toe-

zicht te houden en te kijken wat we aan beheer moeten doen. Vanaf eind maart ga ik zelf op zoek naar Tapuiten die terugkeren. Een vrijwilliger uit Julianadorp zoekt ook mee. We hebben nu bijna alle territoria al in de smiezen. Achtendertig tot nu toe, dat is een goed resultaat in vergelijking met vorig jaar. En we zien gelukkig veel vogels die hier vorig jaar als jong geringd zijn.' Vandaag loopt Frank zijn eerste ronde met als doel is om zo veel mogelijk nesten te vinden; de teller staat al op 18.

Chopperen

Hekje over en op naar het Botgat. De boswachter stopt en wijst naar een duinval-

lei waar de begroeiing niet eens tot de enkels reikt. 'Daar is anderhalf jaar geleden gehopperd. De vegetatie wordt dan met de bovenste bodemlaag afgeschraapt. Aan de andere kant van de duinvallei was het niet nodig om in te grijpen.' Verruiging en vergrassing liggen op loer door de neerslag van stikstof en het instorten van de konijnenstand. 'In de stukken waar geen Tapuiten meer zitten, zie je vaak dat de vegetatie snel te hoog is geworden. Daarvoor plan ik dan maatregelen in. Moet er gemaaid of gehopperd worden, of kan er beter door schapen begraaasd worden? Dat is maatwerk; het gaat meestal maar om een paar honderd vierkante meter. Alles kort houden heeft geen zin. Je wil gradiënten in het duinlandschap houden, zodat er voldoende vegetatie is waar prooidieren in leven.'

Tapuiten krijgen kleurringen om ze individueel te kunnen volgen.
Foto: Harvey van Diek

Patrijzen

De beheermaatregelen vallen onder de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS); geld waarmee de duinen weer open worden gemaakt om de gevolgen van de overmaat aan stikstof uit de lucht tegen te gaan. Dat wil zeggen dat zand weer moet kunnen stuiven en er geen verruiging optreedt. Niet alleen de Tapuit heeft baat bij zo'n beheer. Ook andere soorten profiteren ervan. 'Tot in juli kom je in het hele gebied koppeltjes Patrijzen met jongen tegen. Ze trekken in de nazomer de bollenvelden weer in en blijven daar overwinteren', zegt Zutt terwijl hij zich op een duintop installeert. Al snel heeft hij

Ten behoeve van...

De vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen en voert onderzoek uit ten behoeve van beheer, beleid en wetenschap. 74% van onze vrijwilligers gaf recent via een enquête aan graag meer informatie over het gebruik van telgegevens te willen krijgen. In een drieluik belichten we daarom het gebruik voor beheer, beleid en wetenschap. In deze derde bijdrage een voorbeeld van **beheer**.

Het Noord-Hollandse tapuitenonderzoek wordt gedaan in opdracht van Vogelbescherming Nederland, de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren (OBN) en Landschap Noord-Holland.

Tapuitennest in een konijnenhol, omgeven door duinviooltjes.

Foto: Albert de Jong

Tapuit met kleurringen gezien?

In de Noordduinen bij Den Helder en de Eierlandse duinen op Texel worden broedende Tapuiten voorzien van een combinatie van drie gekleurde ringen en een aluminium ring. Zie je een Tapuit met zulke ringen? Meld deze dan bij frank.majoor@sovon.nl

een zingend mannetje Tapuit in zijn telescoop en probeert hij de ringen af te lezen. Het blijkt een bekende. Deze zat hier vorige week ook al.

Wielerevenementen en obstacleruns

Je zou verwachten dat de bedreigde Tapuit in dit gebied alle vormen van bescherming geniet. Maar dat is niet het geval, legt Zutt uit. 'We zitten hier in een Natura 2000-gebied, maar hier geldt alleen de habitatrichtlijn. De Tapuit was wel een zogenaamde complementaire soort, maar tijdens het beleid van Bleker is daar een streep door gezet. Dat viel ook niet terug te draaien. Gelukkig is de provincie een paar jaar geleden met ons en de gemeentes Schagen en Den Helder om de tafel gaan zitten. We hebben een convenant gesloten om de Tapuit zo goed mogelijk te helpen. Daarin is bijvoorbeeld vastgelegd dat er geen evenementen in het broedseizoen gehouden worden.' Hij is er blij mee. 'Er zijn steeds vaker professionele evenementenbureaus die wat in je gebied willen organiseren. Wandel- of wielerevenementen en obstacle runs die liefst dwars door de natuur gaan. Vorig jaar kregen we een aanvraag voor een wielrentocht in juni.

Zeshonderd deelnemers door de duinen van Hoek van Holland tot Den Helder en weer terug. Dat gaan we niet doen.'

Konijnenholen

Verder gaat het, de volgende duinpan in. Bij een oud konijnenhol staat een stokje. Het is een nest van vorig jaar. Tegen een binnenduin is nog een nest te zien, met over de ingang een stuk gaas dat bedoeld is om predatie te voorkomen. 'We zijn daarmee begonnen toen bleek dat de vos stelselmatig nesten begon uit te graven. Veel nesten worden nu afgeschermd met gaas. Vossen houd je er goed mee tegen, maar marters niet. Vorig jaar hebben we gelukkig geen predatie gehad, op één nestje na dat, al voor we het ontdekten, door een vos was uitgegraven. Bij alle andere nesten vlogen de jongen uit. Toch mis ik na verloop van tijd wel uitgevlogen jongen in een deel van het duin. Ik vermoed dat die nog weleens verrast worden door marters als ze in holen slapen.' Het rekenwerk van student Malavika aan terugmeldingen van gekleurringde vogels moet hier meer licht op werpen.

Marters

Aan bestrijding van deze predators doet de terreinbeheerder niet. 'Wij gaan als beheerder niet bepalen welk dier er wel of niet in de duinen mag leven. De predatie door de vos is ook onvoldoende om die proberen uit te roeien. Andere inheemse zoogdieren zijn beschermd en daar mag je niet op beheren. Bovendien weten we nog steeds niet helemaal zeker welke marterachtige de afgelopen jaren nesten predeerde.' Rondkijkend vanaf een volgende duintop zegt Zutt blij te zijn met hoe het gebied erbij ligt. De vegetatie komt dit voorjaar door de droogte nog niet zo snel omhoog. Een volgende paartje Tapuiten verschijnt en hij tuurt weer door zijn telescoop.

● *Albert de Jong*

*Boswachter Tim Zutt onderzoekt tijdens zijn terreinbezoeken volop mee.
Foto: Albert de Jong*

